

Vlaams
Parlement

ingediend op **409** (2019-2020) – Nr. 2
14 juli 2020 (2019-2020)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie voor Onderwijs
uitgebracht door Koen Daniëls en Loes Vandromme

over de ervaringen van scholieren
tijdens de coronacrisis
en het perspectief voor het volgende schooljaar

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Karolien Grosemans.

Vaste leden:

Arnout Coel, Koen Daniëls, Karolien Grosemans, Kathleen Krekels, Annabel Tavernier;
Roosmarijn Beckers, Jan Laeremans, Kristof Slagmulder;
Jo Brouns, Loes Vandromme;
Jean-Jacques De Gucht, Sihame El Kaouakibi;
Stijn Bex, Elisabeth Meuleman;
Hannelore Goeman.

Plaatsvervangers:

Marius Meremans, Axel Ronse, Nadia Sminate, Kris Van Dijck, Katja Verheyen;
Leo Pieters, Els Sterckx, Sam Van Rooy;
Katrien Schryvers, Brecht Warnez;
Els Ampe, Steven Coenegrachts;
Johan Danen, Gustaaf Pelckmans;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Kim De Witte.

Documenten in het dossier:

409 (2019-2020) – Nr. 1: Verslag van de hoorzitting

INHOUD

I.	Uiteenzetting door de Vlaamse Scholierenkoepel	4
1.	Getuigenissen van de scholieren	4
1.1.	Alexandru Turcu	4
1.2.	Mauro Michielsens	4
1.3.	Tuur Van Hove	5
1.4.	Zohra Vanlerberghe	5
1.5.	Carmen Wong Chung	6
1.6.	Margot Gebruers.....	6
1.7.	Tuğçe Şen	6
1.8.	Jun Ye Wu	7
2.	Beschouwingen door Sophia De Backer.....	7
II.	Bespreking.....	9
	Gebruikte afkortingen.....	11
	Bijlage: zie de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

Op 1 juli 2020 organiseerde de Commissie voor Onderwijs een hoorzitting over de ervaringen van scholieren tijdens de coronacrisis en het perspectief voor het volgende schooljaar. De Vlaamse Scholierenkoepel had hiertoe een diverse groep scholieren samengesteld, die elk een getuigenis aflegden over hun ervaringen.

Deze hoorzitting was een vervolg op de hoorzitting van 2 juni 2020 met de Vlaamse Scholierenkoepel (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 409/1).

De Vlaamse Scholierenkoepel heeft na de vergadering nog een aantal bijkomende antwoorden schriftelijk bezorgd, die geraadpleegd kunnen worden op de [dossierpagina](https://www.vlaamsparlement.be) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

(Tijdens de vergadering waren alleen de commissievoorzitter en commissiesecretaris fysiek in de commissiezaal aanwezig. De vaste leden, plaatsvervangende leden en de toegevoegde leden van de commissie kregen de mogelijkheid om online aan de vergadering deel te nemen via het platform Zoom. Andere volksvertegenwoordigers konden alleen na motivering online aan de vergadering deelnemen.)

I. Uiteenzetting door de Vlaamse Scholierenkoepel

1. Getuigenissen van de scholieren

1.1. Alexandru Turcu

Voor *Alexandru Turcu*, pas afgestudeerd aan het Onze-Lieve-Vrouwinstituut Pulhof te Antwerpen in de richting Wetenschappen-Wiskunde, was afstandsonderwijs niet zo leuk en productief. Thuis had hij last van afleiding en weinig motivatie, met een chaotische organisatie van het schoolwerk als gevolg. Soms had hij moeite met het uitvoeren van onlineopdrachten.

In zijn school werd de examenreeks ingekort tot vier voor de studierichting bepalende componenten. Voor hem was dat wiskunde, fysica, biologie en chemie. In zijn ervaring hebben de leerkrachten hun best gedaan om de leerlingen in een relatief korte periode voor te bereiden en te ondersteunen. Voor de studiekeuzebegeleiding bedachten zij een systeem van enquêtes, dat hem enorm veel tips en feedback opleverde, die hem sterk hebben geholpen. Ook de beperkte proclamatie was geslaagd. Hij zal nooit vergeten hoezeer ze zich hebben ingezet om zijn middelbare school op een mooie manier te kunnen beëindigen.

Vervolgens trekt hij enige lessen uit de coronaperiode. Om te beginnen waarschuwt hij ervoor om de natuur niet te onderschatten vanuit een soort wetenschappelijke suprematie. Verder is duidelijk gebleken dat de mens als sociaal wezen steun en motivatie van anderen nodig heeft. Tot slot dankt hij nogmaals alle leerkrachten voor hun innovatieve aanpak, hun motivatie en vertrouwen, de wijze lessen en de feedback en tips bij de studiekeuze.

1.2. Mauro Michiels

Mauro Michiels volgt Economie, Latijn en Wiskunde aan het Sint-Pieterscollege in Leuven. Hij kreeg gisteren zijn rapport van het derde middelbaar. Zijn punten waren goed, maar hij is teleurgesteld door het ontbreken van elke feedback. Dat laatste is trouwens kenmerkend voor de hele periode van afstandsonderwijs. Er zijn leerkrachten die hij de afgelopen maanden niet gezien of gehoord heeft, terwijl persoonlijk contact volgens de scholier nu belangrijker was dan ooit.

Wie zelfstandig zijn leerstof moet verwerken, kan, anders dan in de klas, niet even een vraag stellen. Een mail sturen is omslachtiger en doet men minder snel. Hij heeft

in het algemeen het gevoel dat de leerlingen niet in de gaten werden gehouden door de school. Voor hem was dat niet zo'n probleem maar bijvoorbeeld wel voor zijn nogal chaotische jongere broer in het eerste middelbaar. Omdat de leerkrachten hun leerstof aanbrengen op hun eigen manier en op verschillende platformen, is het gevaar van verwarring nooit ver weg. Zijn broer is zeker niet de enige die daar last mee had, en niet iedereen heeft ouders of een broer om daarbij te helpen.

De spreker heeft er begrip voor dat alles snel georganiseerd moest worden, maar bepleit wel om, indien afstandsonderwijs behouden blijft, na te denken over organisatie, instrumenten en afspraken. Hij hoopt bovendien dat leerlingen bij dat denkwerk betrokken worden.

1.3. Tuur Van Hove

Tuur Van Hove komt uit het vierde jaar Elektriciteit-Elektronica op de EDUGO Campus Glorieux. Voor hem persoonlijk ging het onderwijs tijdens de coronacrisis behoorlijk goed. Vooral vanaf de paasvakantie, toen preteaching startte, zorgde de school voor een duidelijke planning van taken en livesessies.

Moeilijker vond hij het aanvankelijke gebrek aan sociaal contact, dat niet helemaal vervangen werd door de digitale weg. Hij heeft daarbij ervaren dat een school niet alleen een plaats is waar lesgegeven wordt, maar ook een van interactie met vrienden en leerkrachten.

Positief aan het afstandsonderwijs was dan weer de uitdaging om zelf te plannen, dat men lessen of onderdelen opnieuw kon bekijken, of extra informatie opzoeken. Die vrijheid heeft hij weten te waarderen. Daarbij komt dat hij meer dan vroeger zelf antwoorden heeft leren zoeken, in de plaats van een mail te sturen of te wachten op een livesessie. Anderzijds heeft hij het ontbreken van liveconversaties met de leerkrachten wel als een gebrek ervaren. Bij mailverkeer moet men altijd eerst op een antwoord wachten. De slotsom blijft wel positief over het algemeen. Dat geldt ook voor het feit dat er geen examens waren.

1.4. Zohra Vanlerberghe

Zohra Vanlerberghe komt uit het vierde jaar Latijn aan het Klein Seminarie in Hoogstraten. Tijdens de periode van drie weken voor de paasvakantie kreeg ze zeven lesuren per dag en voor elk vak een taak, die meestal af te werken viel binnen het lesuur. Omdat ze niet uren na elkaar geconcentreerd en gemotiveerd kon blijven, waren pauzes nodig, waardoor ze soms 's avonds nog moest doorwerken. Uitgestelde taken hebben de neiging om zich op te stapelen, met toenemende mentale druk tot gevolg. Ze betreurt dat er op school geen aanspreekpunt was om te praten over dat probleem. Bij instanties als Awel zat de chatroom meestal vol.

Het initiatief tot feedback werd door de school bij de leerkrachten gelegd, die daar uiteenlopend mee omgingen. Zelf is ze er nooit om gevraagd, wat ze heel jammer vindt. De school heeft wel een enquête over afstandslernen opgesteld maar dan voor de ouders, wat raar is omdat die er in haar geval niet veel van gemerkt hebben.

Leren na de paasvakantie ging beter, omdat alles beter gestructureerd was en het aantal lesuren beperkt tot vier per dag. Ze kreeg wel veel opdrachten over corona, wat niet leuk is als men daar al heel de tijd mee geconfronteerd wordt. Preteaching weet ze te waarderen omdat men zelfstandiger en meer plichtsbewust leert. Ze zou het goed vinden om daarmee door te gaan en bijvoorbeeld een dag per week op eigen tempo te leren.

Volgens de spreker hadden de jongeren heel wat positiefs kunnen bijbrengen, maar voor haar is het alvast al bij al goed uitgedraaid.

1.5. Carmen Wong Chung

Carmen Wong Chung zit in het vijfde jaar Latijn-Wiskunde op het atheneum van Schilde. Op haar school heeft niemand een gewone examenreeks gehad. De vierde en zesdejaars kregen formatieve toetsen, de anderen les tot 19 juni 2020 en daarna nog een terugkomuur op school zelf. Volgens haar vinden de leerlingen het echter eerlijker als de regels voor iedereen hetzelfde zijn. Ze waardeert de keuze voor formatieve toetsen in de plaats van summatieve, omdat feedback belangrijk is. Jammer is dan weer dat de leerlingen tijdens het terugkomuur werden opgesplitst per klas, waardoor ze niet al haar vrienden heeft kunnen zien.

Zelf is ze vrij gemotiveerd, maar ze heeft wel vastgesteld dat klasgenoten tijdens het afstandsonderwijs de structuur van hun dagelijkse leven kwijtraakten, en bijvoorbeeld werk uitstelden tot 's avonds of 's nachts of deadlines niet haalden.

Carmen Wong Chung voegt nog een dankwoord toe aan het adres van haar leerkracht lo, die er alles aan deed om haar leerlingen in beweging te houden. Ze gaf twee keer per week livesessies work-out en bedacht leuke challenges. Haar betrokkenheid was zeer motiverend.

Tot slot wijst ze nog op een nadeel van het afstandsonderwijs. Voortdurend les volgen voor een computerscherm zorgt voor vermoeide ogen en hoofdpijn, en is vermoeiender dan naar school gaan. In de praktijk was ze langer dan vier uur per dag bezig voor school. De verhoudingen waren ook niet altijd juist: soms was ze langer bezig voor een vak van een of twee uur dan voor een van vier of acht uur. Anderzijds geeft ze wel toe het moeilijk te hebben met de regels die horen bij les op school (afstand houden, mondkapjes, handen wassen), omdat die voortdurend aandacht opeisen en communicatie belemmeren. Ze hoopt dan ook dat de hervatting van fysieke lessen op een normale manier kan. Bij een nieuwe golf hoopt ze op een combinatie van afstands- en fysiek onderwijs.

1.6. Margot Gebruers

Margot Gebruers heeft het vijfde jaar Humane Wetenschappen achter de rug en kaart het mentale welzijn bij scholieren aan. Zij brengt een persoonlijk verhaal. In de eerste week na de paasvakantie overleed haar oom, die voor haar een erg belangrijk persoon was. Hoewel haar moeder de school op de hoogte bracht, kreeg ze voor die periode toch een negatieve evaluatie voor inzet. Ze geeft toe dat ze de eerste twee weken na de vakantie niet alle taken heeft ingeleverd en deadlines heeft gemist, maar vraagt ook empathie voor haar rouwproces. Toen ze vanaf de derde week klaar was om de achterstand op te halen, zorgde de afwerking van de achterstallige taken ervoor dat ze de deadlines van de nieuwe miste, waardoor ze in een vicieuze cirkel terechtkwam. De opeenvolgende mails over haar achterstand waren zeer demotiverend. Ze kreeg slechte feedback en punten zonder dat iemand vroeg hoe ze zich voelde.

Naar dat laatste moet meer gevraagd worden bij leerlingen, trekt de spreker als conclusie uit haar eigen ervaring. Scholen verwachten veel van leerlingen, maar die kunnen dat pas geven als ze zich 100 procent voelen.

1.7. Tuğçe Şen

Tuğçe Şen heeft het zesde jaar Humane Wetenschappen aan het Groenendaal-college achter de rug. Zij vindt dat haar school meer had moeten luisteren naar de mening van de leerlingen. De school vroeg wel hoe ze zich voelden, maar niet wat ze wilden. De directie besliste dat alleen leerlingen met lage slaagkansen naar school mochten komen en dat de andere zesdejaars thuis les bleven volgen. Zelf was ze ook liever terug naar school gegaan als ze die kans had gekregen, voor het

hervinden van de verloren structuur en voor de motivatie. Positief is dan weer dat er veel meer persoonlijke begeleiding was, wat betere planning en zelfstandig werk mogelijk heeft gemaakt.

De spreker concludeert uit haar ervaring dat de communicatie tussen school en leerling heel belangrijk is. Daarin moet de school de eerste stap zetten. Het komt erop aan naar de persoonlijke problemen van de leerlingen te luisteren.

1.8. Jun Ye Wu

Jun Ye Wu zit in het zesde middelbaar buso Spermalie. Het was ook voor hem een moeilijke periode, waaruit hij echter ook veel geleerd heeft. Zo heeft hij onder andere kennisgemaakt met een nieuwe vorm van leren, het zogenaamde pre-teachen. De periode van afstandsonderwijs was een lange, vreemde tijd, die zwaar is beginnen door te wegen. De motivatie die les op school gaf, raakte kwijt. Iedereen begon na een tijd de school te missen. Nieuwe leerstof verwerken tijdens pre-teachen is zeer moeilijk. Hij vraagt dan ook meer evenwicht in de toekomst, waarbij rekening gehouden wordt met het welzijn van de leerlingen: een deel van de week thuis en een deel op school. Op dat punt heeft de regering erg gefaald naar zijn oordeel.

Na een lange periode thuis was het ook niet gemakkelijk om terug naar school te gaan en daarbij de coronamaatregelen na te leven. Het lijkt hem niet logisch dat leerlingen een mondkapje moet dragen als men de klas als een bubbel ziet, en hij vraagt dan ook om dat in de toekomst anders aan te pakken. Tot slot drukt hij zijn spijt uit over de afgelasting van de schoolreis naar Londen, ook al beseft hij dat de politiek daar niets kan aan doen.

2. Beschouwingen door Sophia De Backer

Sophia De Backer heeft net het vijfde jaar Humane Wetenschappen succesvol afgerond. Als bestuurslid van de Vlaamse Scholierenkoepel beantwoordt ze de vragen die de commissieleden vooraf hadden bezorgd.

Ze begint met de vragen over de positieve ervaringen met afstandsonderwijs. Hoewel de meningen over dat laatste op zich verdeeld zijn, zijn die er inderdaad. Scholen hebben zich door de dwang der omstandigheden creatief moeten tonen, wat voor vernieuwing heeft gezorgd in het digitale leren. Dat stemt hoopvol voor de toekomst. Toch kwam men ook valkuilen tegen, zoals de gebrekkige afstemming tussen leraren, en de verschillen tussen vakken op het vlak van lesgeven, communiceren of de omvang van leerpakketten. De problemen daarmee zijn in de voorbije periode vergroot, leren de bevragingen door de scholierenkoepel. Verder wijst ze op de in vergelijking met de klas minder vlotte interactie tijdens de livesessies. Scholen blijven ook gefocust op laptops, terwijl elke leerling altijd zijn smartphone gebruikt. De koepel suggereert daarom om ook op die laatste in te zetten bij digitaal leren.

Dankzij de verhoogde autonomie konden leerlingen zelf hun tijd indelen en het tempo bepalen volgens de ervaren moeilijkheidsgraad. Het zou fantastisch zijn mocht die flexibiliteit blijven bestaan. Zij bepleit dat scholen meer inzetten op zelfwerkzaamheid, waarbij dan wel ondersteuning ter beschikking wordt gesteld. Sommige leerlingen hebben immers meer structuur nodig. Als voorbeeld van die zelfstandigheid geeft ze de strategie 'flipping the classroom', waarbij leerlingen thuis zelf hun leerstof verwerken en vervolgens op school de kans krijgen om oefeningen te maken en vragen te stellen aan elkaar en aan leerkrachten. Zelf heeft ze er alvast positieve ervaring mee.

Wat sociaal en psychisch welzijn betreft, leren zowel de bevraging als de getuigenissen vandaag dat de school voor veel leerlingen meer is dan leren. Thuis was het voor velen moeilijker om gemotiveerd te blijven. Volgens haar klopt het niet dat

voor dat laatste examens en punten nodig zijn. Men kan ook leerlingen motiveren met feedback en met punten die niet zwaar meetellen. Zelf is ze alvast tot het einde gemotiveerd gebleven zonder examens.

Ongeveer de helft van de bevraagde leerlingen hoopt dat alles op 1 september weer normaal zal zijn. Een regeling met minder dan 32 uur en een combinatie tussen contact- en afstandsonderwijs is nog net iets beter. De koepel hoopt dat iedereen snel naar school zal kunnen gaan. De scholieren hebben wel een probleem met de mondkaskerverplichting, die niet bestaat in winkels of bij evenementen. Een mondkasker in de klas is vervelend, slecht voor de concentratie en het sociaal contact. Als de verspreiding laag is en de afstand van 1,5 meter bewaard kan blijven, ziet de koepel geen reden om de leerling daartoe te verplichten. De scholieren vragen om de regel zodanig te herzien dat mondkaskers op school alleen verplicht worden in situaties waarin ze echt nodig zijn.

VSK blijft benadrukken hoe belangrijk feedback is, ook voor de motivatie. De koepel dringt er bij scholen op aan om te focussen op de verwerking van leerstof en persoonlijke feedback. Over het algemeen zijn de meeste leerlingen wel tevreden over de maatregelen die hun scholen namen voor de opvolging van de leerachterstand: 83 procent geeft aan dat ze ergens terechtkonden bij problemen.

Vervolgens formuleert de spreker enkele vragen vanwege de scholieren aan de overheid. Om te beginnen vragen zij minder ongelijkheid tussen de scholen en tussen de leerlingen. Er zijn scholen waar iedereen examens heeft gehad en andere waar dat niet het geval was. Die verschillen zorgen voor frustraties. Verder vragen zij om duidelijk te maken dat excursies en schooluitstappen nog steeds mogelijk zijn. In dit verband herhaalt ze ook haar eerdere verzoek over de inperking van de mondkaskerverplichting in de klas.

Wat de samenwerking met jongeren betreft, signaleren heel wat bevraagde scholieren dat leerkrachten informeerden hoe het met hen ging en wat ze vonden van het afstandsonderwijs. De koepel waardeert dat de school ook omgekeerd de feedback van de jongeren gebruikt. Verder is VSK blij dat het kabinet van de minister regelmatig contact opnam en dat de koepel uitgenodigd werd op het sociaal overleg in mei. Ook de uitnodiging voor deze hoorzitting apprecieert men als signaal.

Spijtig is dat er soms te weinig tijd was om te communiceren met leerlingen en hen te informeren. Gelukkig is daar nu wel meer tijd voor. Ze vermeldt in dit verband ook nog eens de frustrerende verschillen die het gevolg waren van de vrijheid die scholen kregen in hun aanpak. Ze benadrukt ook nogmaals hoe prioritair het sociale aspect van het onderwijs is. Als men de bubbels reduceert tot klassen, ziet men heel wat van zijn vrienden niet. Gebleken is ook dat de rechtspositie van de leerling redelijk zwak is. Met conflicten met richtlijnen of onvrede over regels kunnen zij niet veel doen. De CLB's zouden weliswaar die rol kunnen opnemen, maar die moeten daar dan tijd en middelen voor krijgen. Ook leerlingen die een negatief attest kregen, staan doorgaans machteloos. De scholierenkoepel vraagt dan ook om hen meer te betrekken bij de klassenraad.

Tot slot legt ze nog een aantal algemene vragen voor aan de commissie. Moet het onderwijs blijven zoals het was voor corona? Welke maatregelen moeten de scholen onderhouden? Met welke factoren moet de Vlaamse Regering zeker rekening houden? Wat heeft de commissie geleerd over de verhoging van de autonomie van de leerlingen, over de samenwerking tussen leraren en leerlingen, en over de rol van de school in het sociaal en psychisch welbevinden? Wat heeft zij geleerd over beleidsvoering vanuit jongerenperspectief?

II. Bespreking

Koen Daniëls stelt vast dat ook de getuigenissen erg verschillend zijn. Zo kreeg de ene helemaal geen persoonlijke feedback en de andere wel. Hoe zien de scholieren die feedback en die contacten? Via videogesprekken, geschreven berichten of klassengesprekken? Ook wat de zelfstandige planning betreft, wil het lid weten wat de scholieren precies willen. Moet de graad van zelfstandigheid variëren volgens de graad? Hij peilt ook naar de ervaring met practica en stages in technisch en beroepsonderwijs. Vond men de keuze van vakken waarover examens werden georganiseerd, zinvol en begrijpelijk? Hoe is de oriëntering en de advisering bij de studiekeuze verlopen?

Elisabeth Meuleman onthoudt de nadruk op mentaal en psychologisch welzijn bij het ontbreken van sociaal contact, en de inspraak van jongeren in het beleid op dat vlak. Zelf geeft ze het voorbeeld van de teleurstelling over een terugkomdag die over bubbels is verdeeld.

Tweede les is het belang van de feedback, al hoeft die niet in een klassieke vorm te zijn. Motivatie hoeft niet van examens te komen, er zijn veel manieren om de ontwikkeling van leerlingen te evalueren. Verder vermeldt ze het belang van zelfstandig leren en de mogelijkheid van mengvormen van klassikaal en thuisleren. Van groot belang daarbij is wel om ervoor te zorgen dat iedereen mee is en thuis optimaal kan leren. Men moet erover waken om de kloof niet te vergroten.

Zij gaat ervan uit dat de scholieren het voorstel van de minister genegen zijn van een schoolweek waarin men bijvoorbeeld vier dagen op school is en op woensdag thuis werkt. Klopt dat? Hebben zij het gevoel dat de leerkrachten over voldoende digitale competenties beschikken of is er nog ruimte voor verbetering? Hebben ze in de coronaperiode meer aandacht voor onderwijs op maat ervaren, met remediëring voor wie dat nodig had, en verdieping voor anderen?

Maxim Veys heeft aandacht voor het logistieke aspect van laptops en snelle internetverbindingen, waar in het perspectief van september nog voorbereidingswerk aan is. Hij onthoudt in dat verband de suggestie over de smartphones. Mengvormen van klassikaal en thuis les volgen, lijken hem een technische uitdaging, die evenwel niet onhaalbaar is. Verder erkent hij dat mondklappers in de klas niet praktisch zijn, maar bij beslissingen daarover moet men rekening houden met de gezondheids-experts.

Ook hem is de diversiteit van de getuigenissen opgevallen. Hebben de scholieren alleen contact gehad met hun leerkrachten of ook met ander personeel? Wat feedback betreft, treedt hij bij dat er een verschil is tussen een schriftelijke mededeling en een gesprek. Hoe dan ook moet er in de mate van het mogelijke geijverd worden voor een gelijke behandeling van elke leerling.

Voor zijn fractie is het belangrijk dat niemand achtergelaten wordt. Ook als men meer autonomie verleent, moet men zorgen dat het voor iedereen haalbaar blijft. Kunnen de scholieren bevestigen dat sommige klasgenoten uit beeld zijn verdwenen? Hoe organiseerden zij hun ontmoetingen? Zou het bij een nieuwe lockdown interessant zijn dat scholen ook sociale activiteiten organiseren?

Jan Laeremans concludeert tot nu toe dat de experts het de scholieren bijzonder moeilijk gemaakt hebben. Hij kan zich voorstellen dat ze mondklappers in de klas geen optie vinden voor de toekomst, noch voor leerkrachten noch voor leerlingen. Ook hij hoopt dat men daarvan afraakt. Even vervelend is de indeling in bubbels. Vreselijk noemt hij dat sommige klassen het hele verdere schooljaar via afstands-onderwijs hebben beleefd, zonder nog naar school te gaan. Hij ondersteunt dan

ook ten volle de vraag om alle klassen op dezelfde manier te behandelen, ook wat de examens betreft.

Het lid pleit om zoveel mogelijk terug te keren naar het normale, al moeten winstpunten zoals de individuele aanpak van het afstandsonderwijs behouden blijven. Van een vaste dag thuisles voor de hele school, bijvoorbeeld woensdag, is hij niet zo wild. Alleen al voor de opstelling van lessenroosters is dat een onmogelijke opgave. Volgens hem zal men dergelijke regeling over verschillende halve dagen moeten spreiden, naargelang de klas. In het algemeen zou hij echter niet te veel leerlingen thuishouden, al kan meer zelfstandigheid in de derde graad wel zinvol zijn. De eerste twee graden hebben vooral meer structuur nodig.

Dat er geen feedback op een rapport komt, vindt hij vreemd. Die vraag moet aan de school zelf voorgelegd worden. Kon de leerling van wie een familielid gestorven was, niet bij haar titularis terecht toen ze geen gehoor kreeg bij de school? Het lid begrijpt niet dat de school daar geen begrip voor had en dringt er bij de scholieren op aan de aandacht op te eisen waar ze recht op hebben.

Loes Vandromme weet uit ervaring hoe moeilijk het voor een leraar is om rekening te houden met de vele verschillen die er bestaan tussen individuele leerlingen. Zelf heeft ze uit corona alvast geleerd dat ICT kan helpen bij de differentiatie. Wat bevelen de scholieren aan als kwaliteiten van leerkrachten waaraan de opleidingen of bijscholingen aandacht moeten besteden, ook buiten ICT?

Herhaaldelijk werd de ongelijkheid tussen scholen, richtingen, leerkrachten en vakken aan de orde gesteld. Het lid wijst erop dat dit niet alleen nadelen maar ook voordelen kan hebben, en suggereert dat de scholieren misschien te weinig toelichting hebben gekregen bij de redenen voor de gemaakte keuzes. Klopt dat? Participatie start met communicatie. Hoe werden de scholieren op de hoogte gehouden van de aanbevelingen van de GEES? Welke kanalen heeft VSK gebruikt? Zou de koepel meer begrip opbrengen voor de verschillen als hij beter geïnformeerd was?

Wat het jongerenperspectief betreft, vraagt zij of het beleid voldoende rekening houdt met de verschillende rollen die jongeren spelen als leerling, vriend, kind, broer of zus?

Karolien Grosemans stelt voor dat de Vlaamse Scholierenkoepel nog een aanvullend schriftelijk antwoord bezorgt op een aantal vragen. *Sophia De Backer* acht dit een goede werkwijze om een volledig antwoord te kunnen geven.

Karolien GROSEMANS,
voorzitter

Koen DANIELS
Loes VANDROMME,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

buso	buitengewoon secundair onderwijs
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
GEES	Groep van Experts belast met de Exitstrategie
lo	lichamelijke opvoeding
VSK	Vlaamse Scholierenkoepel